

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מדינת ישראל
משרד החינוך

ירושלים, י"ד אב תש"פ
04 אוגוסט 2020

לכבוד :

מנהלי בתי-הספר העל-יסודיים
רכזי מקצוע ומורים לתורה שבעל-פה ומשפט עברי
בבתי-הספר הממלכתיים

חוזר מפמ"ר תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי) תשפ"א

הנושאים :

1. ארגון הלמידה וההערכה :

- א. לימודי השכלה כללית בכיתה י'
- ב. תכנית הלמידה וההיבחנות לבגרות (5 יח"ל)
- ג. חלופות בהערכה, מאגר משימות ומחווניים

2. תקצוב ותמיכה

3. מעורבות חברתית-קהילתית

4. השתלמויות ופיתוח מקצועי

5. הדרכה

שלום רב,

ראשית, אני מבקשת לאחל לכם וליקיריכם בריאות טובה ואיתנה. אנו מצויים בעיצומה של תקופה מורכבת המציבה בפנינו אתגרים רבים. כאנשי חינוך כולנו מחויבים להמשיך ולקיים את תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בכיתה הפיזית (ככל שהמציאות תאפשר זאת) כמו גם במרחב הוירטואלי. בעיקר בימים אלו, יש ערך רב בשמירת הקשר עם תלמידינו, בשימוש בכלים דיגיטליים מגוונים וברתימתם בנחישות וביצירתיות לטובת הפדגוגיה של תחום-הדעת.

תחום תורה שבעל-פה מהווה מקצוע-יסוד בהוראת התרבות היהודית. ככזה, הוא חושף את התלמידים לעקרונות המשפט העברי, לנכסי צאן-הברזל וליצירות הקלאסיות של עם ישראל לאורך הדורות, תוך ייצוג מגוון הקולות והקהילות – מזרח ומערב. הלימוד מזמן דיון ביקורתי בערכים חברתיים ומוסריים, יהודיים ואוניברסליים גם יחד ומדגיש את תפיסת היהדות כתרבות לאומית רציפה ומתפתחת, המתעוררת לחיים ב"בית המדרש הפתוח".

לימודי תורה שבעל-פה ומשפט עברי מותאמים לתלמידי החינוך הממלכתי ושואפים לטפח אחריות חברתית ועשייה קהילתית, בבחינת "תלמוד שמביא לידי מעשה".

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מדינת ישראל
משרד החינוך

1. ארגון הלמידה וההערכה

א. "השכלה כללית" בתחום תורה שבעל-פה ויסודות המשפט העברי

לימודי ההשכלה הכללית בתורה שבעל-פה תורמים להכרת ולהוקרת התרבות היהודית-ישראלית על ריבוי הפנים שבה. הם מניחים את הבסיס לתחום-הדעת, חושפים את הלומדים למושגי-יסוד ולסוגות מרכזיות, מעודדים שיח פתוח בדילמות משפטיות ומבררים ערכים הנובעים מן המקורות הנלמדים.

לאור זאת, מומלץ ללמד נושאי בחירה מיחידת הבסיס "יחיד וחברה" (בהוצאת מכון שלום הרטמן) באופן שכבתי, לכל תלמידי כיתות י' בביה"ס, תוך הדגשת נושאים ערכיים, דיון ביקורתי בסוגיות אקטואליות, שילוב עם מעורבות חברתית וחתירה ללמידה פעילה וחוייתית.

ב. תכנית הלמידה וההיבחנות לקראת 5 יח"ל

תכנית הלמידה וההיבחנות המורחבת בנויה משני שאלונים :

- שאלון 007-383- הערכה בית ספרית (משקלו של שאלון זה 50%, בשקלול של 5 יח"ל)
- שאלון 007-281- בחינה חיצונית*: ציון הבחינה (35%) + ציון בית ספרי (15%)

שאלון 007-383 : הערכה בית-ספרית בהיקף 3 יחידות לימוד

התכנים : השאלון מאחד ומצרף באופן מודולרי שלוש יחידות לימוד, המשוקללות בחלקים שווים :

- 1 יח"ל : "יחיד וחברה" : היבטים שונים של היחס בין הפרט לחברה בה הוא חי : ערך חיי האדם, מחוייבות חברתית, אחריות כלפי גופו ורכושו של הזולת, "לא תעמוד על דם רעך", תרבות המחלוקת ועוד.
- 2 יח"ל : **נושאים לבחירה** : החקיקה, גרות וגיור, אני וסביבתי (יחידה מתוקשבת), רשות הרבים, עם וארצו, "אבות ועוד", פרויקט/מיזם (PBL), תהליך חקר, נושא בית-ספרי.

דרכי ההערכה : שאלון 007-383 יוערך **בהערכה בית ספרית**, על-ידי המורה המלמד :

- (1) **בחירה** : גיבוש יחידות הלימוד וגופי התוכן (בהיקף של כ- 16 סוגיות לכל יחידת לימוד) ובניית תהליך ההוראה- הלמידה- וההערכה. אנו ממליצים על שימוש בכלים ובמחווניים בהתאם למשימות, לתכנים ולמיומנויות שיושמו בכיתה במהלך השנה. התכנון יתבצע **בשיתוף עם מנריך/ה** מצוות המדריכים (להלן, סעיף 5).
- (2) **הערכה** : יישום תהליכי הערכה מעצבת ומותאמת (דיפרנציאלית), תוך שימת דגש על שונות ומגוון. מומלץ לשלב כלים דיגטליים ואת עקרונות למידת החקר הן בתהליך ההוראה-למידה והן בדרכי ההערכה. אין לסיים את תהליך ההערכה (בחילות מסכמות, עבודות ומיזמים ומתן ציונים סופיים) לפני 14 במרץ 2021, א' ניסן תשפ"א.
- (3) **משוב ובקרה** : ניתוח התוצאות, מסקנות ותובנות (בשיתוף המדריכים).
- (4) **דיווח** : בית-הספר ישקלל את כל מרכיבי ההערכה של **שלוש היחידות** וידווח **ציון אחד** לאגף הבחינות.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מדינת ישראל
משרד החינוך

שאלון 007-281 – בחינת בגרות* בהיקף 2 יחידות לימוד

מיקוד ההוראה והלמידה לשנה"ל תשפ"א – באתר המקצוע

התכנים: בית-הספר יבחר שניים מן הנושאים: משפט ויושר, דברים שבינו לבניה, הורים וילדים:

(1) **משפט ויושר** - יחידה העוסקת במתח שבין הדין לבין הצדק, ובקו התפר שבין המשפט למוסר. (הוצאת ת"ל, משרד החינוך)

(2) **דברים שבינו לבניה** – מגוון רחב של סוגיות והשקפות בנושא הזוגיות ומכלול היחסים שבין האיש לאישה. הלומדים נחשפים גם להיבטים במשפט העברי - כתחום מתפתח ומשתנה בהתאם למקום ולזמן. לצד הספרות ה"קלאסית" של התורה שבעל-פה הובאו גם מקורות שהתחדשו במהלך הדורות ועוצבו בקהילות ישראל - ממזרח וממערב, לרבות פסקי-דין חדשים פרי החקיקה הישראלית. (הוצאת משרד החינוך, תשע"ט)

(3) **הורים וילדים** - ספר לימוד חדש. עיון מוסרי ומשפטי במערכת היחסים המורכבת בין הורים לילדיהם, לאור התפתחות ההלכה והמשפט: חובות וזכויות, גבולות בכיבוד הורים, הקניית השכלה ומקצוע, מזונות, "בן סורר ומורה" ועוד. המקורות הקלאסיים מוארים ע"י אנשי-רוח בני זמננו ומזמנים דיון אקטואלי ורלוונטי בסוגיות אוניברסליות. (הוצאת מכון שלום הרטמן, בשיתוף משרד החינוך, תש"ף)

ג. חלופות בהערכה, יוזמות, מאגר משימות ומחווניים

אנו שוקדים על פיתוח מאגר משימות, חומרי למידה והצעות לחלופות בהערכה. מומלץ להתעדכן בקביעות ולשלב את המשימות והפעילויות באופנים שונים: במהלך השיעור, כשעורי בית, כמשימות קבוצתיות, כחלק מלמידת עמיתים, בדיונים בחברותא, בשעות פרטניות ועוד. לרשותכם מגוון חומרים **באתר המקצוע**. נשמח לקבל הצעות נוספות ולשתף ברעיונות ובידע את קהילת המורים כולה. משימות נבחרות יועלו לאתר (עם קרדיט למפתחים, בבחינת "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם").

2. תקצוב ותמיכה

אגף מורשת תומך בהוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי בבתי"ס הממלכתיים באמצעות **שעות עידוד** ללימודי המגמות בכיתות י"ב, בהתאם לתבחינים המתפרסמים באתר המזכירות הפדגוגית. (זכאות לקבלת שעות עידוד מותנית בהשתתפות המורים בהשתלמות מטעם המפמ"ר). הודעה נפרדת תישלח לכל בתי"ס עם פרסום התבחינים.

* או הערכה חלופית, בהתאם להנחיות הנהלת משרד החינוך לגבי דרכי ההערכה וההיבחות בשנה"ל תשפ"א.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מדינת ישראל
משרד החינוך

3. מעורבות חברתית-קהילתית - "תלמוד שמביא לידי מעשה"

תכנית הלימודים בתורה שבעל-פה ומשפט עברי מקיימת זיקות עמוקות: רעיונית, תכנית וערכית עם "התכנית החינוכית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית – קהילתית". ניתן להעמיק ולהעשיר את ההקשרים הללו, בבחינת "תלמוד שמביא לידי מעשה". זוהי הזדמנות פז לשילוב לימודי היהדות בחיי בית-הספר, לא רק כתחום-דעת, אלא כבסיס חינוכי, ערכי ומשמעותי השזור בחיי התלמידים, בבית-הספר ובקהילה. דוגמאות לשילוב בין הלימוד העיוני לעשייה חברתית- [באתר המקצוע](#) הנכם מוזמנים להתייעץ ולהסתייע בצוות המדריכים.

4. השתלמויות ופיתוח מקצועי

מורה האחראי על מרכיב ממרכיבי ציון הבגרות- לרבות הערכה בית ספרית- נדרש להשתתף בהשתלמות מטעם הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי, בהיקף 30 שעות לפחות.

ההשתלמויות בשנה"ל תשפ"א תתקיימנה במתכונת מקוונת:

- א. השתלמות ארצית "במבט רחב": 4 ימי עיון מקוונים בחופשות בתי-הספר:
  - "אסרו-חג" סוכות – יום ראשון, כ"ג תשרי תשפ"א, 11 באוקטובר 2020.
  - חופשת חנוכה – יום חמישי, ב' טבת תשפ"א, 17 בדצמבר 2020.
  - חופשת פסח - יום ראשון, ח' ניסן תשפ"א, 21 במרץ 2021.
  - "אסרו חג" שבועות – יום שלישי, ז' סיון תשפ"א, 18 במאי 2021.
- ב. השתלמויות מקוונות – נושאים נבחרים בתכנית הלימודים.

פרטים נוספים ועדכונים יפורסמו מעת לעת באתר המקצוע.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה ומשפט עברי (ממלכתי)

מדינת ישראל
משרד החינוך

5. הדרכה

צוות המדריכים המסור עומד לרשותכם ולעזרתכם: בהבהרות לגבי תכנית הלימודים, בהעמקה ביחידות הלימוד, בדרכים להוראה מרחוק, בגיבוש מערכי שיעור, בהעשרת ובגיוון דרכי ההוראה, בבניית בחינות ומחוונים. אל תהססו לפנות אלינו בכל התלבטות ובכל שאלה.

שם	תפקיד	טלפון
איציק רבי	מדריך ארצי מרכז	050-8828314
ישי גזונדהייט	מדריך ארצי (נגב ובאר שבע)	054-6351187
דפנה ג'רפי	מדריכה ארצית (צפון)	052-3610473
מלי נסים	מדריכה במחוז תל-אביב	054-7748480
אילנה פרץ	מדריכה במחוז הדרום	052-4800965
רינה חודדטוב	מדריכה במחוז חיפה	054-5499846
אסף קרסיק	מדריך במחוז ההתיישבות	054-7588185

בברכת שנת לימודים בריאה, פורייה ומוצלחת,

יוספה משולם

מפמ"ר תורה שבעל-פה ומשפט עברי

העתקים:

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
דליה פניג, סגנית יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי
מנהלי המחוזות
יובל אוליבסטון, מנהל אגף א' מורשת
דויד גל, מנהל אגף בכיר- בחינות
מדריכים לתורה שבעל-פה ומשפט עברי